

Dossier de la caminada pel Pla de l'Arc i el Maestrat històric

La Torre d'en Domenec

Història

Els primers vestigis d'ocupació humana els tenim a la Lloma Forner i Els Racons, on s'ha trobat un poblat ibèric anterior al s. V a. C. Va formar part històricament de la **batlia de les Coves de Vinromà**, i a partir del **1319 pertanyia a l'orde de Montesa**. La documentació medieval l'anomena també **Torre del Domenge**, possiblement per ser l'antic domini o reserva senyorial de Coves de Vinromà, posteriorment convertit en població. No coneixem la seua carta pobla, que apareix en **1300**. En aquell segle s'arribà a un acord per al pagament del monopoli de forns. Eclesiàsticament va dependre de la parròquia de Vilanova d'Alcolea fins al segle XIX.

Economia

Camp de vinya, agricultura de secà (La Torre d'en Doménec)

Basada tradicionalment en l'**agricultura de secà**, especialment **ametlers** i **oliveres**. Destaquen també els bancals de **cirerers**.

Quant a la **ramaderia**, el que més destaquen són porcs i ovelles, i també les granges d'explotació avícola.

Monuments

Església parroquial de Santa Quitèria (La Torre d'en Doménec)

- **Ermita de la Mare de Déu de la Font** del **segle XIV**, destaca la imatge de la Verge, de 32 centímetres, trobada pels veïns del poble, que destaca per portar el xiquet al braç dret i perquè es van trobar restes d'or en la seua corona. La verge es destruï l'any 1936 a trossets, i fou reconstruïda pels veïns del poble.

•**Església de Santa Quitèria** del segle XIX, però d'origen medieval. Estava unida amb la de [Vilanova d'Alcolea](#) fins que en 1826 fou alliberada. L'antic temple era menut, però en 1865 comença l'edificació de l'església que coneixem hui en dia.

•**Mare de Déu de la Font**. La imatge és una escultura de traçat gòtic realitzada en pedra calcària. La figura s'havia intentat recompondre a base d'unir les tres peces existents amb ciment. Recentment els Serveis de Restauració de l'Excma. Diputació Provincial de Castelló es van fer càrrec de restaurar la imatge amb el millor acabat possible i corregir les diverses anomalies i imperfeccions detectades per a aproximar-se el màxim al seu estat original. El resultat ha sigut molt satisfactori per a tots els veïns, i en especial per als membres de la Junta encarregada de la seua custòdia, que a més havien elaborat una peanya commemorativa. La imatge ha sigut novament col·locada en el seu tradicional lloc de veneració.

Vilanova d'Alcolea

Història

Històricament va formar part de la batlia de Coves de Vinromà, a l'Encomana Major de Montesa, dins de la Setena de les Coves (agrupació de set viles del Maestrat amb les quals es compartien serveis dels quals es retien a l'Encomanador). Anomenada **Alcolea** en època de la conquesta, va pertànyer al senyoriu de [Balasc d'Alagó](#) i al de l'[orde de Calatrava](#), del qual va rebre la seua [carta pobla](#) el [13 de febrer](#) del [1245](#). L'any [1275](#) passà al senyoriu d'[Artal d'Alagó](#), i el [1294](#), el rei [Jaume el Just](#) va canviar-la a l'[orde del Temple](#). Després de la desaparició dels templers, el [1319](#) va passar a mans de l'[orde de Montesa](#) fins a la seua dissolució en el segle XIX. L'any [1324](#) va canviar el seu fur al de [València](#).

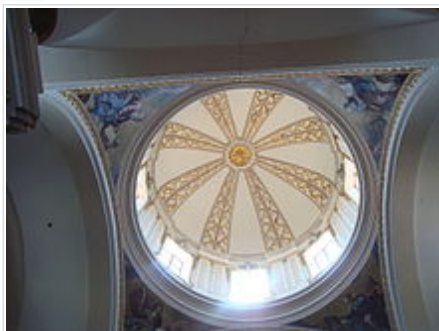
Monuments

Monuments religiosos

•**El Calvari**. Segle XIX

Ermita del Calvari de Vilanova d'Alcolea

Cúpula de l'Ermita del Calvari (Vilanova d'Alcolea)

Recinte del Calvari de Vilanova d'Alcolea

En la vessant del pujol on s'assenta la població s'alça l'ermita del Calvari, amb capella a planta central que té pintures murals en l'[absis](#), petxines en la cúpula i llunetes, obra del pintor [Joaquim Oliet](#). En algunes fornícules de les estacions es conserva ceràmica d'[Onda](#) i l'[Alcora](#) del segle XVIII.

•Església de Sant Bertomeu.

Església de Sant Bartomeu (Vilanova d'Alcolea)

Església amb altar barroc del segle XVII, obra dels Germans Capuz. És de tres naus sense [creuer](#) ni cúpula, d'escassa ornamentació, però de proporcions cuidades, com ho és també la bella portada de tipus clàssic de [1700](#). La capella té cúpula i bona decoració barroca. Harmònic de proporcions i de bona presència és el campanar, en particular el seu cos superior de les campanes. Conserva algunes peces d'orfebreria, entre elles un calze del [segle XVI](#) amb punxó valencià.

Monuments civils

•**L'Hostalot**. En [1992](#) va ser descobert en la partida de l'Hostalot, el jaciment d'*l'ldum*, estació romana de la província, on s'han trobat importants restes arqueològiques, entre altres un [mil·liari](#) en bon estat de conservació. Actualment restaurat i visitable.

Muralles de Vilanova d'Alcolea

Muralla. Restes de les muralles d'època medieval de la vila.

Llocs d'interés

Via Augusta (Vilanova d'Alcolea)

Xop negre de l'Assut, Arbre Monumental de la Comunitat Valenciana (Vilanova d'Alcolea)

El pas de la [Via Augusta](#) marca molts dels llocs d'interés de Vilanova d'Alcolea, ja q

Llocs d'interés[[modifica](#)]

Via Augusta (Vilanova d'Alcolea)

Xop negre de l'Assut, Arbre Monumental de la Comunitat Valenciana (Vilanova d'Alcolea)

El pas de la [Via Augusta](#) marca molts dels llocs d'interés de Vilanova d'Alcolea, ja que el seu recorregut s'ajusta a l'existència de brolladors, fonts i pous al llarg del seu recorregut. Així, des de L'Hostalot (l'antiga *Ildum*), on s'han trobat unes importants restes arqueològiques d'[època romana](#), cap al sud trobem el paratge de la Font Roja (on naix la font homònima), la Font dels Terrers i dos pous amb els seus corresponents [aljubs](#) (el Pou Ample i el Pou Nou). Es poden localitzar [sénies](#) de tradició àrab disseminades al llarg del terme municipal.

Altres llocs d'interés són la font del Mas de Calaf, la Font de la Carrasqueta, la Font de la Vila i la Font de Puig Pedró.

Benlloc

Geografia

Lloc situat en el centre del [Pla de l'Arc](#) a la [Plana Alta](#), pràcticament en el centre de la [província de Castelló](#). Està situat en un emplaçament privilegiat pel que fa a infraestructures comunicatives. A més de ser node per a localitats menors situades en l'interior, té al costat l'eix provincial interior. El municipi es troba envoltat per les serres de la [Serra d'en Galceran](#) i de Subarra.

El poble és un exemple d'arquitectura i urbanisme rural. En ell es visualitza perfectament la trama urbana ben diferenciada en la seua part moderna i la històrica. Una clarament en forma d'eixample quadriculat en la qual es troben els servicis bàsics. L'altra amb xicotets pendents, atzucacs, placetes i antigues cases amb portals de pedra arquejats, tot culminat per l'església fortificada.

Història

En el terme municipal s'han trobat vestigis ibers. La [Via Augusta](#) creua el terme municipal de nord a sud i han aparegut restes arqueològiques disseminats al costat d'ella.

L'actual població es va crear a partir de les antigues alqueries islàmiques de *Tahalfazar* i *Benifaixó*, després de la reconquesta la població es va traslladar a l'actual nucli, atorgant-se la Carta de poblament en [1250](#) per part del rei [Jaume el Conqueridor](#) (1208-1276) al bisbe de Tortosa, Ponç de Torrellas.

Monuments religiosos

Ermita de Loreto

Interior de l'Església parroquial de l'Assumpció de la Mare de Déu

- **Calvari del Cuartico** i **Ermita de Sant Josep**. Este xicotet calvari d'inici del segle xx culminat per un xicotet temple tan humil com encantador es troba en la partida del seu mateix nom, una zona muntanyenca de relleu suau (màxim de 500 m.) que separa el [Pla de l'Arc](#) de la Ribera de Cabanes. Des d'allí s'oferix al visitant una espectacular vista del paratge natural del [Prat de Cabanes-Torreblanca](#) i la [mar](#).
- **Ermita de la Mare de Déu de Loreto**. Del segle xvii, revela cert estil manierista en la seua projecció a l'exterior, amb una àmplia façana porticada.
- **Ermita de la Mare de Déu de l'Adjutori**. Temple d'una nau, sense capelles, de creuer i presbiteri rectangular. La façana d'elegant estil mostra una porta d'arc de llinda entre pilastres coronades amb fornícula. Existixen documents originals que testimonien el fet que van ser uns navegants portuguesos els quals van dipositar la imatge de l'Adjutori en [1445](#).
- **Església dels Sants de la Pedra**, del segle xvii.

Monuments civils

- **Aljubs monumentals.** Estes construccions civils són depòsits d'aigua per a ús rural i d'elles es conserven perfectament dos d'elles jalonant el camí de l'ermita de l'Adjutori.
- **Font dels Tres canons i llavador.** Del segle XIX. Ambdós elements han sigut restaurats en els últims anys. Presenten les característiques típiques de les construccions urbanes de servici comunitari. La font, construïda en 1888, té adherit al seu costat un abeurador i aboca les seues aigües al riu. Els safarejos estan construïts amb pedra i formats per dos basses, desgastades pel centenari ús.
- **El Molinet.** Molí hidràulic tradicional d'alt valor patrimonial. Es conserva bé el "cup". Són d'especial interés la bassa, molt extensa per al poc pendent existent, i els elements constructius basats en l'ús de la pedra tallada.
- **Sínies.** Les nombroses sínies que envolten el nucli urbà, en alguns casos bastant ben conservades, representen exemples d'arquitectura rural orientada a l'obtenció de recursos escassos, com és el cas de l'aigua superficial en la comarca en què es troba. Són de finals del segle XIX a mitjan segle XX.
- **Pouet Nou.** Construït en 1869 servia per al proveïment de la població d'aigua fins a no fa tant de temps. Representa una característica bastant usual en els nombrosos pous del terme com és la pedra d'una peça que suporta la corriola. Recentment restaurat.

Llocs d'interés natural

- **Oliveres mil·lenàries.** Les oliveres mil·lenàries existents en el municipi han sigut elogiades com a veraders monuments vius reflex de la història dels nostres pobles, es troben assenyalades en diferents guies referides a Benlloc. Queden uns 10 exemplars d'incalculable valor d'una tradició olivera que ha perdurat en el temps.
- **Pinada de la partida de Donvalls.** És citada en tríptics i visitada per excursionistes que recorren el camí de Subarra, esguitat de masies, sínies i fonts naturals com la de Subarra, i fins a un xicotet llac artificial anomenat Bassa d'Adrià. Pertany a la [Generalitat](#) i està molt pròxima al poble.
- **Serra de Subarra.** Zona muntanyenca del terme municipal de Benlloc (partides de Donvalls, Subarra i el Cuartico) que separa el [Pla de l'Arc](#) de la [Ribera de Cabanes](#) amb una altitud màxima de 500m però aguts desnivells, de variada vegetació, interessants construccions, diversitat de cultius, i unes impressionants vistes a la mateixa Ribera i a la [mar](#). Les major altures les trobem al Pic de Subarra o al Turó de les Malessems, superant els 200 metres però no sobrepasant la cota màxima dels 500 metres d'altitud.
- **Camí dels romans.** Per este nom és coneguda ací la [Via Augusta](#) que creua el municipi de nord a sud. Esta via està totalment senyalitzada i el seu recorregut oferix interessants vistes de paisatges summament interessants tant en els aspectes rurals i naturals com en els històrics i culturals. Este recorregut transcorre pel pla de Benlloc entre cultius fins a endinsar-se, en direcció a l'est en les muntanyes de Subarra experimentant un preciós canvi d'entorn.